

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Strukturomvandlingen och utvecklingen inom industrin för hushållsapparater/vitvaror i EU och dess inverkan på sysselsättningen, klimatförändringarna och konsumenterna"

(2009/C 100/12)

Den 17 januari 2008 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Strukturomvandlingen och utvecklingen inom industrin för hushållsapparater/ vitvaror i EU och dess inverkan på sysselsättningen, klimatförändringarna och konsumenterna".

Rådgivande utskottet för industriell omvandling, som svarat för beredningen av arbetet, antog sitt yttrande den 10 september 2008. Föredragande var Anna Maria DARMANIN och medföredragande var Enrico GIBELLIERI.

Vid sin 448:e plenarsession den 22–23 oktober 2008 (sammanträdet den 22 oktober) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 86 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 EESK anser att styrkan i den europeiska industrin för hushållsapparater⁽¹⁾ ligger i dess förmåga att tillverka produkter som präglas av miljömässig hållbarhet och hög kvalitet. Denna styrka måste stödjas och utvecklas genom en adekvat EU-politik som grundar sig på fortlöpande satsningar och förbättringar i fråga om tekniska innovationer och fortbildningsverksamhet för att förbättra de anställdas kunskaper. En sådan politik bör främja utvecklingen av energieffektiva hushållsapparater med ökade möjligheter till återvinning. De totala miljökonsekvenserna bör minimeras på grundval av en livscykelanalys.

1.2 EESK anser att EU:s lagstiftning kan få direkt påverkan på sektorns konkurrenskraft, i huvudsak genom förslaget om en utvidgning av ekodesigndirektivet och förslaget om en översyn av förordningen om miljömärkning, som kommer att leda till ökad energieffektivitet och minskade koldioxidutsläpp, i syfte att minska hotet om och tendensen till en utflyttning av industrin till länder utanför EU, förlust av arbetstillfällen och risken för svagare konsumentefterfrågan.

1.3 Marknadsövervakning är av central betydelse för att skydda den europeiska industrin, arbetstagarna i denna industri, konsumentintressena och miljön. Marknadsövervakning bör genomföras med hjälp av följande åtgärder:

— Medlemsstaterna och EU⁽²⁾ bör avsätta mer resurser för strängare kontroll av att produkterna (särskilt importprodukter) uppfyller inre marknadens normer och lagstiftning.

(1) Med hushållsapparater menas kylskåp, tvättmaskiner, diskmaskiner, värmepannor, varmvattenberedare och andra elektroniska apparater som används i hemmet.

(2) De nya rättsliga ramarna (Ayräl-paketet) är den sista delen av paketet för bättre lagstiftning. De rör marknadsövervakning, produktmärkning och typgodkännande, och antogs av Europaparlamentet och rådet den 23 juni 2008. http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/internal_market_package/index_en.htm

— Man bör undanröja snedvridning av konkurrensen och dumpning. Åtgärder mot dumpning bör studeras noggrant så att de inte blir kontraproduktiva för den europeiska industrin och uppmuntrar utflyttning av industrin till länder utanför EU, eller ökad import. De bör gälla inte bara den färdiga apparaten utan också dess beståndsdelar.

— Märkningssystemet bör ses över så att det återspeglar framstegen i teknikutvecklingen utan att skapa felaktiga intryck om värdeförändringar.

— Bättre kontroll för att minska bedrägerier och utprånglande av kopior.

— Kontroll av märkning, i synnerhet i fråga om importerade varor, för att se till att de uppfyller de krav de påstår sig uppfylla och för att undvika en vilseledande märkning.

1.4 Kommittén anser att en anpassning av märkningssystemet är av största betydelse. Märkningen bör alltid uppdateras när tekniskt mer effektiva varor höjer standarden. Systemet bör vara dynamiskt så att nya produkter på marknaden med bättre specifikationer får ny märkning i stället för att försämra placeringen för varor som tidigare uppfyllt normerna. Denna översyn bör kopplas till teknisk innovation men genomföras minst vart femte år i enlighet med handlingsplanen för energieffektivitet. Det är av grundläggande betydelse att alla aktörer deltar i denna översyn. Kommissionen bör också se till att lagstiftningen genomförs i syfte att göra märkningen till ett mera tvingande instrument för tillverkare, importörer och återförsäljare.

1.4.1 Det skulle gynna hållbarheten om EU strävar efter att påverka andra länder att anta de höga standarder som EU självt avser att tillämpa på inre marknaden, eftersom detta skulle kunna leda till generella energibesparingar.

1.5 Den europeiska industrin för hushållsapparater skulle kunna stimuleras avsevärt om man införde program inom medlemsstaterna för att uppmuntra folk att ersätta befintliga hushållsapparater med nya, moderna och energieffektiva, som industrin redan tillverkar men som ännu inte är tillräckligt populära på marknaden. Stimulansåtgärderna bör utformas så att de ekonomiskt svagare konsumenterna får lämpliga finansiella instrument, och så att det inte är diskriminerande. Man bör utnyttja erfarenheter från framgångar i Europa och utanför EU.

1.6 Man bör också öka stödet till konsumenter i fråga om underhåll och reservdelar till hushållsapparater. Det bör också finnas en fortlöpande förbättring och uppdatering av arbetstagarernas kunskaper så att en effektiv och tillförlitlig service kan erbjudas. Detta skulle kunna leda till ökad eller bibehållen sysselsättning.

1.7 EESK anser att EU:s politik bör underlätta övergången inom industrin till mer innovativa produkter och dithörande tjänster som är strategiskt relevanta genom inverkan på koldioxid-utsläpp och energikonsumtion, till exempel solpaneler, solceller, värmepumpar, väteceller, småskalig kraftvärme och högeffektiva luftkonditioneringsanläggningar. Detta skulle skapa sysselsättning och öka utbudet för konsumenterna.

1.8 EESK vill åter understryka att ett framgångsrikt genomförande av rekommendationerna om en effektiv omstrukturering av den europeiska industrin för hushållsapparater så att denna blir mer hållbar kan uppnås och maximeras endast om den sociala dialogen inom sektorn är omfattande och effektiv på europeisk nivå.

2. Bakgrund

2.1 Utflyttningen av industrin för hushållsapparater inte bara till Central- och Östeuropa, utan också till Ryssland, Turkiet och Kina är för närvarande sektorns mest akuta problem. Omlokaliseringen sker inte bara inom EU – hela segment av industrin för hushållsapparater flyttar nästan i sin helhet från Europa till Kina.

2.2 Företagen upptäcker nu Ryssland, där nya anläggningar för tillverkning av tvättmaskiner och kylskåp byggs, och befintliga företag inom vitvarusektorn tas över. Mellan 15 och 20 anläggningar för tillverkning av vitvaror byggs för närvarande på ryskt territorium. Detta är av stor betydelse för att europeiska

tillverkare ska kunna tränga in på denna nya marknad med stor potential. Man bör emellertid vara uppmärksam på att dessa anläggningar i framtiden inte bara kommer att betjäna den nationella marknaden utan också exportera varor till EU om vi misslyckas med att ta itu med de centrala problemen på den europeiska marknaden.

2.2.1 Det finns också en exportpotential för europeiska tillverkare i regioner som Asien, Nordafrika och Mellanöstern, där EU:s export av hushållsapparater redan ökar. Europeiska tillverkare kan utnyttja de rådande förhållandena, t.ex. den växande medelklassen i dessa regioner, de europeiska produkternas goda rykte osv. för att tränga in ytterligare på dessa potentiella marknader.

2.3 Den ökade förekomsten av billiga och tvivelaktiga produkter förvärrar krisen för den europeiska vitvaruindustrin. Låg kvalitet i kombination med skillnader i skattesystemen, låga arbetskostnader och relativt låga transportkostnader samverkar för att försämra situationen för de etablerade europeiska tillverkarna.

2.4 Det är uppenbart att Europa inte kan tävla med de månadslöner som betalas i till exempel Kina. Ett kyl- eller frysskåp som tillverkas i Kina är oslagbart billigt, och detsamma gäller enkla komponenter som motorer eller kompressorer. Europeiska produkter kan inte uppnå några konkurrensfördelar om man enbart ser till priset och inte till kvaliteten. Styrkan i den europeiska industrin för hushållsapparater ligger i dess förmåga att tillverka högkvalitativa produkter. Andra konkurrensfördelar återfinns i design, produktgarantier, service, reservdelar och reparationer. Denna styrka kan stödjas och utvecklas genom en väl utformad EU-politik.

2.5 Europeiska anläggningar tillverkar kyl- och frysskåp i energiklasserna A++, A+, A och B. Majoriteten av varorna ligger f.n. i klasserna A+ och A. Varor i klass A++ utgör mindre än 4 %.

2.6 Försäljningen av energieffektiva kylskåp ligger fortfarande på låg nivå. Enligt CECED (*European Domestic Equipment Manufacturers Committee*) finns det fortfarande cirka 188 miljoner kyl- och frysskåp som är mer än tio år gamla i de europeiska hushållen. Gamla hushållsapparater (från 1990) förbrukar ca 600 kWh/år, apparater i klass A+ förbrukar ca 255 kWh/år och apparater i klass A++ förbrukar ca 182 kWh/år. Med nuvarande priser och förhållanden ⁽¹⁾ måste en apparat i klass A++ användas i ungefär tolv år innan köpet lönar sig för konsumenten.

⁽¹⁾ Inbegripet energipriset och bränslekostnader.

2.7 De europeiska tillverkarna är inte bara oroade över äldre hushållsapparater, utan än mer över osäkra, energimässigt ineffektiva och otillförlitliga importvaror. Denna oro gäller särskilt importörer på spotmarknaden som snabbt går ut till försäljning på hela inre marknaden.

2.7.1 En följd av detta är att hushållens energiförbrukning utgör 25 % av det totala energibehovet inom EU, varav de energiförbrukande produkterna i hushållen står för den kraftigaste ökningen under de senaste åren, beroende på att nya tillämpningar och produkter har införts.

2.8 Användning av material av bättre kvalitet i den magnetiska kärnan i kombination med optimal utformning med hjälp av nya material skulle kunna öka effektiviteten (upp till 15 %) i de elektriska motorerna i hushållsapparater, vilket skulle innebära ett avsevärt bidrag till att minska den inhemska förbrukningen av elenergi.

2.9 En annan tendens som kommissionen bör stödja är utvecklingen av hushållsapparater som är utformade för att kunna underhållas och återvinnas. Det måste påpekas att europeiska tillverkare har gjort stora satsningar på detta område och åstadkommit kraftigt minskad förbrukning av energi och vatten i större apparater. Ett allt bredare spektrum av råvaror har emellertid sedan dess blivit problematiskt inte bara med avseende på miljön utan också när det gäller kostnaderna. Detta gäller stål, plast, nickel, krom, koppar osv. Priserna på dessa råvaror och för biprodukter av olja ökar. Den som kan minska användningen av dessa material i en produkt vinner en konkurrensfördel. De möjligheter som nanoteknik och metoder för livscykelanalys erbjuder industrin för hushållsapparater att förbättra och utvärdera materialvalet utnyttjas inte alls i full utsträckning för att skapa en sådan konkurrensfördel.

2.9.1 Ett orosmoment för närvarande är att inte alla återvinningsmaterial returneras till tillverkarna i enlighet med gällande WEEE-bestämmelser, vilket innebär att tillverkarna i praktiken får betala för återvinningskostnaden utan att få varorna.

2.10 Att främja forskning och att driva på miniatyriseringen av motorer, kylare, kompressorer osv. bör vara målet för den forskningspolitik som kommissionen finansierar. Att utveckla så materialsnåla hushållsapparater som möjligt innebär därför att man utvecklar apparater som lämpar sig bättre för återvinning. Eko-design, EU:s ramdirektiv från maj 2005 och dess krav på ekologisk design av energiförbrukande apparater, är en viktig utgångspunkt. Kommissionen behöver inte uppfinna dessa poli-

tiska instrument på nytt, men bör skärpa de instrument som redan finns. Detta gäller också den befintliga energiförbrukningsmärkningen. Mot bakgrund av den allt värre energikrisen och bristen på råvaror bör kommissionen komplettera märkningen med en obligatorisk reglering när det gäller utsläppande av produkter på marknaden. Endast de som tillverkar produkter av hög kvalitet bör få sälja hushållsapparater på den europeiska inre marknaden i framtiden – detta bör vara målet för en lagstiftning med krav på företagen att tillverka högkvalitativa och miljömässigt hållbara hushållsapparater.

2.11 Det vore också klokt att i form av ett direktiv kräva att tillverkare och återförsäljare producerar och säljer hushållsapparater som kan repareras, och lagerhåller reservdelar för reparationer samt erbjuder kundtjänst. Europeiska konsumenter förväntar sig sådana tjänster, och de europeiska tillverkarna och återförsäljarna kan genom att tillhandahålla tjänsterna särskilja sig från lågpristillverkare vars produkter inte kan repareras utan måste kastas och ersättas med nya. Det kan inte ligga i linje med strategin för hållbar utveckling.

2.11.1 I detta sammanhang ser EESK fram emot fortsatta diskussioner om genomförandet av handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion samt en hållbar industripolitik⁽¹⁾.

2.12 Sektorn för hushållsapparater i Europa sysselsätter fortfarande cirka 200 000 arbetstagare. Sektorn har varit på tillbakagång under många år. Cirka 57 000 arbetstillfällen har försvunnit i Västeuropa de senaste två årtiondena. Industrin för hushållsapparater kollapsade i Central- och Östeuropa till följd av att det gamla politiska systemet avskaffades, och sedan dess har endast 20 000 nya arbetstillfällen skapats.

2.13 De delar av industrin som har drabbats hårdast av utflyttning till länder utanför EU (Ryssland, Kina, Turkiet) är sektorerna för luftkonditionering och små apparater. Europeiska anläggningar för tillverkning av kyl- och frysskåp sysselsätter fortfarande cirka 23 000 personer.

2.14 Omstruktureringarna inom den europeiska hushållsapparatsektorn kommer att fortsätta även under kommande år. Omfattningen kommer inte bara att bero på utvecklingen av marknaden och tekniken, utan även på politiska beslut och lagstiftningsåtgärder.

3. Särskilda kommentarer

3.1 *EU:s politik måste erbjuda svar på fyra problem:*

⁽¹⁾ KOM(2008) 397 slutlig (16.7.2008).

3.1.1 Hur kan man se till att industrin inte går förlorad till länder utanför EU? En tydlig tendens är att industrin omlokaliseras, och vi bör alltså försöka motverka det förutsebara och verkliga hotet att industrin flyttas ut till länder utanför EU.

3.1.2 Hur kan vi utforma strukturförändringarna i Europa för att säkerställa att västeuropeiska länder inte förlorar sin vetenskapliga och tekniska produktion och sitt know-how samt de arbetstillfällena som följer med detta, och samtidigt ge länderna i Central- och Östeuropa möjligheter att konsolidera sin framväxande industri för hushållsapparater inför framtiden?

3.1.3 Hur hittar vi ett ekonomiskt vettigt svar på den massiva importen från Asien av varor som har lägre värde än de europeiska motsvarigheterna och är av sämre kvalitet eller som inte är förenliga med inre marknadens normer?

3.1.4 Hur säkerställer vi att det vi har uppnått med våra miljömässigt hållbara hushållsapparater bär frukt på inre marknaden i form av ökad efterfrågan på sådana varor och fortsatta investeringar i forskning och utveckling av apparater som präglas av mindre miljöpåverkan och ökad hållbarhet?

3.2 *Situationen för industrin*

3.2.1 Sektorn är en avancerad industrisektor när det gäller forskning och utveckling på området energieffektivitet. De frivilliga överenskommelserna har varit effektiva och respekterats av industrin.

3.2.2 Olyckligtvis innebär detta att industrin behöver en stramare EU-politik som säkerställer att de satsningar som industrin har gjort faktiskt leder till resultat. Förra året beslutade industrin att inte förnya de frivilliga överenskommelser som tidigare har varit så framgångsrika.

3.2.3 Marknadsövervakning är vid denna tidpunkt av central betydelse. Striktare kontrollsystem bör utformas för att se till att de produkter som finns på marknaden verkligen håller den nivå och den kvalitet som utlovas, i synnerhet vad avser effekten på klimatförändringarna.

3.2.4 Det krävs ökat stöd från medlemsstaterna för att se till att mycket effektiva produkter som finns på marknaden verkligen köps av konsumenterna. Produkter av typ A++ betraktas fortfarande som alltför dyra, vilket innebär att investeringarna inte ger tillräcklig avkastning, och vi får en marknad som fort-

farande i första hand väljer varor av typen A+. Stimulans-åtgärderna kan variera och det finns redan i vissa medlemsstater och i länder utanför EU exempel på goda metoder⁽¹⁾.

3.2.5 Stödet från medlemsstaterna och arbetet för lojal konkurrens bör hålla jämna steg med den snabba tekniska utvecklingen inom sektorn på medlemsstatsnivå och på EU-nivå.

3.2.6 En viktig länk i försörjningskedjan är återförsäljaren. Europeiska återförsäljare måste bli mer medvetna om de olika konsekvenserna av de produkter som importeras och säljs på inre marknaden. Industrins mål och satsningar blir meningslösa om återförsäljarna fortsätter att importera och sälja produkter som inte uppfyller normerna, inte är säkra och inte miljömässigt hållbara. I det sammanhanget anser EESK att det fortfarande finns stort utrymme för utbildning av detaljhandeln för att öka medvetenheten om situationen för industrin för hushållsapparater på inre marknaden och om hållbarhetsaspekterna på sådana varor.

3.3 *Den sociala aspekten*

3.3.1 Verkligheten är att arbetstillfällena går förlorade när industrin flyttar ut. Kvar blir arbetskraft med kunskaper och färdigheter som inte kan utnyttjas om inte denna också flyttar. Omstruktureringen av industrin är av stor betydelse för att arbetstillfällena inte ska gå förlorade och industrin förbli attraktiv för högkvalitativ arbetskraft.

3.3.2 En sektor som bör beaktas är tjänstesektorn, särskilt sektorn för reparation av apparater. Reparationssektorn måste hållas igång genom att man säkerställer att apparater av hög kvalitet faktiskt går att reparera och genom att se till att de reservdelar som behövs för att genomföra reparationer finns tillgängliga.

3.3.3 Samtidigt bör en gemensam politik för EU och medlemsstaterna främja sektorns övergång till produktion av innovativa produkter som skapar nya sysselsättningsmöjligheter. Processen bör stödjas genom en välstrukturerad social dialog mellan arbetsmarknadsparterna på europeisk och nationell nivå liksom på företagsnivå. Relationer mellan arbetsgivare och arbetstagare av europeisk kvalitet måste säkerställas också i nya produktionsanläggningar i de nya medlemsstaterna.

⁽¹⁾ **Italien:** 20 % av kostnaden för A+ och A++ kyl- och frysskåp, med ett tak på 200 euro, kan dras av i deklarationen för privatpersoner. **Spanien:** Rabattsystem – under 2008 är personer som köper energieffektiva produkter berättigade till en rabatt på 50–125 euro beroende på vilken typ av apparat som köps. **Brasilien:** Brasiliens federala regering har planerat att inleda ett program för att subventionera inköp av 10 miljoner kylskåp till låginkomsttagare. Konsumenterna ska lämna in sitt gamla kylskåp, som normalt sett förbrukar mer energi, och får då rabatt när de köper ett nytt och mer ekonomiskt kylskåp.

3.3.4 En effektiv och fortlöpande social dialog inom sektorn på europeisk nivå tillsammans med marknadsövervakning och kontroll av efterlevnaden av normer i hela Europa är av central betydelse för att färre arbetstillfällen ska gå förlorade.

3.4 *Situationen för konsumenten*

3.4.1 Konsumenterna måste tillförsäkras produkter som fungerar väl och som är energieffektiva, och därför måste information av hög kvalitet göras tillgänglig för konsumenterna på ett enkelt, sanningsenligt och effektivt sätt.

3.4.2 Märkningssystemet måste göras mer dynamiskt och kunna utvecklas och uppdateras i takt med innovationsarbetet inom sektorn. Dessutom bör märkningar på ett korrekt sätt återge huruvida apparaterna uppfyller normerna, vilket innebär att testningen bör göras striktare och mer noggrann.

3.4.3 Marknadsövervakning i medlemsstaterna är viktigt för att säkerställa att apparaterna verkligen håller det de lovar och att konsumenterna får valuta för sina pengar.

3.4.4 Man kan notera de eventuella negativa effekter som inköp av nya hushållsapparater kan innebära för miljön om konsumenten behåller den gamla apparaten och använder den parallellt med den nya, vilket skapar en motsatt effekt.

3.4.5 Oberoende konsumenttester är det bästa sättet att främja effektiva och energisnåla hushållsapparater. Sådana tester ser till apparatens övergripande kvalitet och standard, och kontrollerar om den grundläggande funktionen utförs tillfredsställande.

3.5 *Situationen för miljön*

3.5.1 EESK menar att även denna sektor kan lämna ett avsevärt bidrag till bevarandet av miljön, minskning av koldioxidutsläppen och därmed klimatförändringarna. Kommittén vill här påminna om de synpunkter som den framförde i sitt initiativyttrande om miljövänlig produktion ⁽¹⁾, där kommittén betonade möjligheterna för en växande grön marknad på inre marknaden och diskuterade särskilda aspekter i samband med bl.a. märkning och produkternas livscykel.

3.5.2 En tidsgräns på ungefär fem år bör tillämpas för att uppnå standarden för alla varor som inte uppfyller normerna. T.ex. kylskåp som efter denna tid inte uppfyller ett visst tröskelvärde bör enligt kommitténs mening inte längre få säljas på den europeiska marknaden. Detta ligger i linje med den handlingsplan för energieffektivitet som kommissionen presenterade den 24 oktober 2006 ("Produkter som inte uppfyller dessa överenskomna minimikrav kommer inte att få släppas ut på marknaden."). Förslaget ligger också i linje med ekodesigndirektivet och förordningen om miljömärkning.

3.5.3 Det är också viktigt att lagstiftningen om ekodesign tillämpas så snart som möjligt på alla relevanta stora apparater och att lagstiftningen om energimärkning ses över för att möjliggöra utvecklingen av supereffektiva produkter: Detta skulle vara lagstiftning som ställer krav på företagen att tillverka hållbara hushållsapparater av hög kvalitet.

3.5.4 Med avseende på den befintliga europeiska energipolitiken och mot bakgrund av att märkningssystemet i sig inte är tillräckligt för att uppfylla EU:s energimål uppmanar EESK kommissionen att överväga nya rättsliga instrument för att uppnå dessa mål.

Bryssel den 22 oktober 2008

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

Mario SEPI

Ordförande

⁽¹⁾ Yttrandet EESK:s (EUT C 224, 30.8.2008, s. 1). Föredragande: Anna Maria DARMANIN.